

Nr 362.

Av herr **Thore**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 356, angående provisorisk förhöjning av tullsatserna för vissa industriprodukter.

Såväl kalksalpeter (går under rubrik 1227 i tulltaxan) som kalkkväve (rubrik 1228) äro elektrokemiska produkter, vilka var de än framställas äro baserade på vattenkraft eller annan speciellt billig kraft. De svenska vattenfallen äro undantagslöst dyrbarare att montera än vattenfall med höga fallhöjder, exempelvis de norska med påföljd att ett hästkraftår hos oss blir dyrbarare än t. ex. i Norge, i vilket senare land priset härför är högst 25 kronor, medan svenska staten begär upp till 150 kronor per hästkraftår för Trollhättekraft. Även i Frankrike, Schweiz och Italien ligga förhållandena gynnsamt för framställning av kalksalpeter med vattenkraft, och i t. ex. Tyskland omvandlas syntetisk ammoniak, framställd ur vare sig kalkkväve eller enligt Haber-metoden, med därvarande låga kolpris med obetydlig kostnad till kalksalpeter. Även om de svenska verk, vid vilka kväve ur luften fixeras med hjälp av vattenkraft, hava sin kraft för ett pris av 25 till 50 kronor per hästkraftår, beroende på tiden då fallen utbyggdes och på lokala förhållanden m. m., är skillnaden i framställningskostnaden i Sverige och utlandet mycket stor, så stor, att här i landet man med hittills kända metoder icke kunnat tänka på att tillverka den per kilogram fixerat kväve mest kraft- eller kolfordrande produkten salpetersyra respektive kalksalpeter, utan måst inrätta sig för tillverkning av kalkkväve, där kraftåtgången per kilogram fixerat kväve är mindre. Om nu icke i länder med billigare vattenkraft eller kol även kalkkväve tillverkades, skulle det kunna sägas, att vårt kalkkväve per enhet nyttig beståndsdel borde kunna taga upp konkurrens med den där tillverkade kalksalpetern, men nu tillverkas också i dessa länder kalkkväve för export, så att vi i alla fall äro underlägsna i konkurrensförmåga på detta område.

Därtill har efter krigets slut nya konkurrenter tillkommit på kalkkväveområdet, t. ex. länder med kraft från billiga brunkol, exempelvis

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 4 saml. 142 häft. (Nr 359—362.) 3

Tyskland. För att tillgodose sitt behov av kväve både för krigsändamål och för gödsling anlades i Tyskland med flera länder, och det sådana med låg valuta, under kriget fabriker med en kapacitet av 500,000 ton kalkkväve per år. Ehuru dessa fabriker icke drivas med vattenkraft, utan med ångkraft, blir ett hästkraftår där icke dyrare än vår vattenkraft, beroende på, att ångan alstras med de i Tyskland förekommande, ytterst billiga brunkolen. Härtill kommer för närvarande den låga tyska markkursen, som ytterligare förbilligar det tyska kalkkvävet. Detta har nu ingen användning för salpetersyreframställning till krigsbruk, varför överskottet måste söka annan avsättning. Det svenska kalkkvävet är därför ställt mellan tvenne mycket svåra konkurrenter, utländskt kalkkväve och utländsk kalksalpeter. Importen av den senare har under de tre sista åren varit mycket stor, och kalksalpeter har rent av påtvungits vårt land.

Av dessa här i korthet framlagda fakta, vilka kunna styrkas och utökas inför vederbörligt riksdagsutskott, om så påfordras, framgår, att de dyrbara anläggningarna i vårt land för kalkkväve, och vilka under krigsåren spelade en mycket viktig roll för jordbruket och vår försvarsplan, nu hotas med ruin. Driftsinskränkningar hava ock måst företagas.

Då det i alla händelser är chilesalpeter, som bestämmer priset å kväve i hela världen, kan skyddsåtgärd för vår kalkkvävetillverkning i form av tull å såväl norgesalpeter som kalkkväve icke verka fördyrande för jordbrukets behov av kväveprodukter, utan endast tjäna till att göra det möjligt för den svenska kalkkvävefabrikationen att finna avsättning för sin produkt till världsmarknadspriset, d. v. s. att kunna existera. Endast möjlighet till avsättning av varan skyddas sålunda, utan att priset drives i höjden för konsumenter.

Jag yrkar därför,

att en tull må åsättas såväl kalkkväve som norgesalpeter (kalksalpeter) av 10 öre per kilogram.

Stockholm den 11 maj 1921.

Alex. Thore.